

Abból élt, hogymeg vesztett

Az 1940-es években az úgyszólván egyik legismertebb figura Székely Sándor volt. Akinek saját istállójában évente 8-10 ügőparipa készült fel a versenyekre. Rendkívül népszerű volt a fogadóirodákban, már csak azért is, mert maga is gyakran kocsiba szállt, hogy vesztés vezérelje paripáit. Ő ugyanis abból élt, hogy az általa hajtott lovak nem győztek.

A nagy trükk az volt, hogy a tulajdonosait a verseny nap délelőttjén felkereste az egyik fogadóirodát és bizonyos összeget helyeztet arra a paripára, amit ő hajtott. Székely úr is ezt csinálta, de mindig csak 50 pengővel fogadta lovát az első helyre. Lovának nem volt esélye, ha nyer, nyolcszoros-tízszeres, vagy még többszörös osztalék úti a markát. Ha nyer! Székely Sándor tudta, hogy nem nyer, de ez nem akadályozta abban, hogy a számmal írt 50 pengő cédulát még két nullát írjon. Így lett az ötvenből ötezer. Felkereste az akkori idők egyik dúsgazdag emberét, az Ilkovic büfé tulajdonosát:

„Nyer a lovam, én hajtom. Ötezer pengővel fogadtam, ha jó a tikkett, 40 000 pengőt kaszálózunk.” Ilkovic úr, a kiváló üzletember „beszállt” 1000 pengővel. Mások is beszálltak, ki-ki a tehetsége szerint. A paripa természetesen helyezetlen volt. Székely is elvesztette ötven pengőjét, de nvert is a vesztésen, nem is keveset. A „halálbiztos” tippre mindig akadtak „verebek”.

Székely Sándor jelenleg az Egyesült Államokban él. 1956 óta ott veszi be „halálbiztos” tikkettjeibe az új világ polgárait.

Sikkasztott a kisáruház pénzéből

Bite Jenő Szeged, Mérey utca 20. szám alatti lakos 1965. január 1-től dolgozott a Delta Kiskereskedelmi Vállalatnál. 1967-ben Bité a szegedi rókusi 308-as számú kisáruház vezetésével bízták meg, ahol három személy dolgozott a keze alatt. A pénztárt maga Bite Jenő és a két eladó egyaránt kezelte; a vásárlóktól az eladók vették át a vételárát. Bite Jenő aránylag egyszerű módját választotta a pénzszerzésnek: különféle tartós fogyasztási cikkek eladásakor a vételárból megfelelő összeget tett zsebre. 1968-ban és 1969-ben összesen 31 118 Ft 90 fillérrel károsította meg a Delta Vállalatot, a társadalmi tulajdont.

A büntetőeljárás megindulása után Bite Jenő a kárból 10 ezer forintot megtérítette. Tagadta, hogy sikkasztást követett volna el. A bíróság szakértőket is meghallgatott az ügyben, s megállapította, hogy Bite Jenő elsikkasztotta a kisáruház bevételeinek egy részét. Súlyosbíró körülményként értékelte, hogy egymás után, folytatódóan követte el cselekményét és enyhítőnek a büntetlen előéletet és azt a tényt, hogy a kárt részben megtérítette.

A szegedi írásbíróság dr. Szabó Lóránt tanácsa Bite Jenőt 1 év és 4 hónapi szar-

Incidens a Kossuth-szobornál

Az első világháború után Március Idusának megünneplésére menetrendszerű szokások és szabályok alakultak ki. Nem hiába nyilvánították NEMZETI ÜNNEPPE, megnyilvánulási formája is hivatalos jelleget kapott.

Tudjuk, hogy a munkásmozgalom is sokszor és eredménytelően ragadta meg az alkalmat, hogy nyilvánosságot nyerjen olyan időkben, amikor a gyülekezési tilalom szinte minden fejlődést megbénított.

A NEMZETI ÜNNEPPE nyilvánításnak azonban éppen az volt a célja, hogy „megfelelő keretek között” a szabadságunk megünneplését. Ennek aztán az lett az eredménye, hogy minden legapróbb szervezet tartott márciusi ünnepséget, mindenütt elszavalták ugyan a Talpra magyart, de ugyanakkor mindenütt szinte azonos frázisok pufogtak éveken keresztül. És mindenütt befogták a nemzeti ünnepet az irredenta propagandába.

Elképzelhető, hogy a hivatalos szervek mennyi időt és „fáradtságot” pazaroltak arra, hogy minden a legnagyobb rendben menjen. A DÉLMAGYARORSZÁG 1930. évi március 15-i száma szóvá is teszi:

„A lelkekből kivesszék, mert a lelkekből előbb kigyomlázták, azután kitépték, végül kiirtották a magyar Március minden csirázó magját. „Végrehajtási utasítások” és „miniszteri körrendeletek” szólnak már arról, hogy a „márciusi tűz” ünnepét hogyan szabad megünnepelni. A központi végrehajtó hatalom Celsius-fokban állapította meg a lelkesedés hőmértékét, s hangerősség-mérővel szabályozza az ünnepi beszédek szavait. Minden szónok mellé egy önkéntes politikai tüzoltót állított, kezében minimax-szal oltásra készen, sőt elszántan.”

A hivatalos ünnepség Szegeden ebben az időben a Klauzál téri szobornál zajlott le. Az ünnepségekről való beszámolót valamilyen szegedi lap közölte. A meghatározott protokoll mellett az 1930. évi március 18-i DÉLMAGYARORSZÁG (a nemzeti ünnep miatt a lap

16-án, vasárnap nem jelent meg, hétfőn egyébként sem) a keddi szám 2. oldalán a következőket találja:

SZEGED IMPOZÁNS ÜNNEPE MÁRCIUS 15-ÉN

Incidens a Kossuth-szobornál

„A Himnusz elhangzása után Gauder (helyesen Gauder Andor tanárjelölt szavalt a Talpra magyart. Ezután Glósz Ferenc polgári iskolai tanárjelölt tartott ünnepi beszédet. A beszédet incidens zavarta meg, amennyiben a szónokot a jelenlévő dr. Buócz Béla főkapitányhelyettes figyelmeztette, hogy ne ragadtassa el magát. Glósz ugyanis az ifjúságról beszélt.

— Az ifjúság — mondotta — nem jut szóhoz és nincsen ember, aki az ifjúság előtt összefogná. Az ifjúság pártokra szakad és politikai szélkakasok ugródeszkáinak használnak fel.

Ezeknél a szavaknál Buócz főkapitányhelyettes felszólította a szónokot, hogy ne ragadtassa el magát és fejezze be a beszédet. Az ifjúság szónoka azonban továbbra is folytatta a beszédet, amelynél végeztével a főkapitány hozzálépett és szemrehányást tett neki, hogy visszaért az ünnep méltóságával.

— Március 15-e az ifjúság ünnepe és ezen azt mondjuk el, ami az ifjúságnak fáj — válaszolta a tanárjelölt.”

Ennyit ír a Délmagyarországnak.

A Szegedi Napló, a hajdani nagy NAPLO törpe utódja még csak meg sem emlékezik az incidensről. Ellenben teljes részletességgel írja le az esetet a Szegedi Friss Újság.

„Ezután Glósz Ferenc polgári iskolai tanárjelölt lépett az emelvényre. Messzehező hangon idézte a magyar történelem szellemi örökségeit, végigfutott a magyar tragikus múltján, hogy a 48-iki márciusi ifjúság szelleméből merítsen erőt a jövő feladatainak elvégzésére. „Az ifjúság olykor pillanatok alatt történelmet tud csinálni” — mondotta beszédében.

Beszéde lényeges részében az ifjúság mai helyzetével hosszasan foglalkozott. A revízió „gyönyörű” céljainak megvalósítására ifjú erők kellenek, azonban az ifjúság ma nem juthat szóhoz — mondotta. — Tíz esztendő óta nincs ember, aki az ifjúság erőt a revízió szent célja érdekében összefogja. Pártokra szakad az ifjúság és politikai szélkakasok ugródeszkáinak használnak fel. (Itt Buócz Béla dr. rendőrfőkapitány-helyettes felszólalt a szónokhoz, hogy beszédét fejezze be és ne ragadtassa el magát.)

A szónok beszédét ezután az alábbiak fejezi be, hogy új idők gyönyörű, diadalmas reggeleit hozza már a márciusi szél és a kizsárolt magyar humuszából érett búzakalász emeli fejét az égnek.”

A beszéd végeztével történeteket már ugyanúgy írja le, mint a Délmagyarország.

A valóság azonban nem úgy történt.

Míg a főkapitány közbe nem szólt, az ifjúsági szónok egyetlen szokványos szóvirágot vagy irredenta frázist nem ejtett. De igenis beszélt arról, hogy egyes kiváltságosak öt-hat állást töltenek be. (Akkor nemcsak másod-, hanem harmad-, negyed- és tizedállás is divatozott annak számára, aki jól helyezkedett.) Említette azt is, hogy a mammutjövendelmek mellett mennyi a munkanélküli és mennyi a szellemi ínségmunkás. Konkrét példát hozott fel, igen ügyesen megemlítve valakit, akinek fizetése 15 000 pengő egyetlen hónapban, tehát több, mint amennyi a kormányzó tiszteletdíja.

Beszédében odáig jutott, hogy az elnyomott és félredobott ifjúság nem tűrheti ezt a helyzetet és félre kell löknie az eddigi ifjúsági vezetőket, mert azok kihasználják és ugródeszkáknak tekintették. Saját kezébe kell vennie sorsát, a márciusi ifjak nyomán.

Itt történt a főkapitányi leintés.

A szónokot azonban nem érte készületlenül a legfőbb rendőri lény akadékoskodása. Folytatta beszédét és ekkor mondott néhány szokványos szóvirágot. Mert egy cédulát nyújtottak fel neki. A cédulán ez állt: „Egy kis irredentát! Akkor nem lesz baj.”

Ekkor tényleg mondott a Friss Újságban idézettekhez hasonlókat.

Szinte természetes kérdés, mi lett az ifjúval ezután?

Hivatalos eljárás nem indult ellene. Jobboldali beállítottságú egyének és tanárok sok-sok kegyetlenkedését kellett még eltűrnie. Hiába állt mellette az együttérző ifjúság hallgatóságos, de tehetetlen szimpátiája.

Nagynehezen sikerült végeznie. Azután évekig nem kapott állást és elnyelte az ismeretlenség.

Sorsa szomorú és a korra jellemző. Neki nem mondta a főiskola „fura ura” szemébe, hogy Magyarországon nem lehet tanár, de elvégezte helyette egy titkos és piszkos gépezet. Sorsa azonos volt József Attiláéval és sok-sok százával, ezerével.

Magyarka, Ferenc

történelmi
emlékeztető

25

1945.

március

13-14.

DÉLMAGYARORSZÁG

A NAP HÍREI: DANZIGOT KÖRÜLZÁRTÁK A SZOVJET CSAPATOK — ROMMÁ BOMBÁZTÁK DORTMUNDOT — MEGSEMISÜLT A WESELI NEMET HÍDFŐÁLLÁS — SZÖVETSÉGES PARTRASZÁLLÁS MINDANAO SZIGETÉN.

Minisztertanácsi döntések

A Minisztertanács több határozatot hozott. A katonai szolgálati szabályzat bizonyos részeit módosította olyan irányban, ahogy az a demokratikus fejlődésnek megfelelt. Megváltozott a nő-sülési szabályzat is, amennyiben a kauciót eltörölték. Megszűnik a becsületügyi szabályzat is. Az igazságügy-miniszter előterjesztése alapján a Minisztertanács hozzájárult, hogy a közalkalmazottak ezentúl politikai pártok tagjai lehetnek és ezt kimondották a bírákkal kapcsolatban is. A „királyi” jelzőt a Minisztertanács a hivatalos használatból törölte. A kormány a salgótarjáni munkások részére 2 millió pengőt folyósított. Az iskolákban — a Minisztertanács határozata alapján — az orosz nyelvet, mint rendkívüli tantárgyat, már a folyó tanévben beállították olyan iskolákban, ahol tanításra alkalmas személyek oktatására vállalkoztak.

előrenyomulásának köszönhető, hogy mégis kiszabadultak a német rabságból.

Az odesszai tábor egész városrészt. Az egyes államok katonái külön katonai csoportokat alakítottak, amelyek élén saját tisztjeik állnak. A kiszabadítottak nagy elismeréssel nyilatkoztak a táborban uralkodó életviszonyokról, azonkívül ösztönöztek a szovjet állam részvételét a gondoskodásért és a figyelemért, amelyben a szovjet állam részesítette őket. A hazaszállításukra történő intézkedések már folyamatban vannak.

Hétlap Szegeden

Szegedi Szabad Szó címen hetilapot indít a Nemzeti Parasztpárt. Az első szám 18-án, vasárnap jelenik meg és tartalmazza Erdei Ferenc belügyminiszter nagy cikkét a földreformról. Veres Péter javaslatát a pesti gyermekek elhelyezésére, ezenkívül tájékoztatást közöl a párt munkájáról.

Az ország kenyeréért

A szentesi földmunkásgyűlés határozatot hozott, hogy minden erővel biztosítani kell az ország kenyerét. Képviseltette magát a gyűlésen Kiskunfélegyháza, Csongrád, Mindszent, Szegvár, Derekegyháza, Nagyménfőcsanak, Fábianszék, Kiskirály, Eperjesszék, Kunszentmárton, Hódmezővásárhely, Árpádhalom és Orosháza. Elyben magukévá tették a földmunkások a Nemzeti Parasztpárt és a Magyar Kommunista Párt javaslatát és kéri az Ideiglenes Nemzeti Kormányt, hogy a javaslatoknak megfelelően már április elején fogjon is hozzá a földek kiosztásához. Csak így látják a földmunkások biztosítottnak, hogy október 1-ig a földreform végrehajtása be is fejeződik.

Megállapították, hogy a munkabér és munkaidő kérdésével most behatóan nem foglalkoznak, mert most minden erő a földek bevetésére kell fordítani.

Siklós János:

Végig az úton

4. Megbódult a háromszázfőnyi hallgatóság, a bírót akarta kézbe kapni valamennyi. Csak a helybeli karszalagos, pisztolyos őrség parancsnokának bátorságán, lövöldöző kedvén múlt, hogy Pengő Jánost nem tépték cafatokra. Azt sem tudom, hogy került el onnan, de azután nem láttam a gögös-gangos parasztot. Lehet, hogy ottmaradt, csak nem mutatkozott.

Másnap tojásfejadagomat önkéntesen lecsökkentettem a felére. A gyári szakácsnő először betegségre gyanakodott, de mivel közöltem, hogy egészséges vagyok, megkérdezte: „Na, maga ilyen hamar megbűntette a múltját?” Tisztáznom kellett a helyzetemet. En mint gyárvezetői gyakornok, reggelire tizenkét tojásból kértem rántottát minden nap. A nyári tojás nem kendergyárban, hogy naponta százával szedték össze a tojásokat és vitték be a piacra. Naponta tizenkettőt megvettem és a gyári szakácsnő nem hitt a fülemnek, hogy minden reggel ennyi tojásból készített rántottát kérek. Elmagyaráztam neki, hogy én annyit éheztem gyerekkoromban; hozzá meg képest a koplalófakír műzabáló. Megfogadtam, hogy többé nem eszem meg a babot, a sárgaborsót, a sziszikes lencsét, a kerékrépat, a vöröscéklát vízbe főzve és a hajába krump-

lított meg a hajdinakását. Amióta az eszem tudom, rosszul táplált, alighanem skorbutos voltam, annyit szenvedtem az éhségtől, mint az eskimó a hidegtől. Ezt a huszonkét esztendőnyi kint visszafizetem; megbűntetem a múltamat!

A szakácsnő megértette a szándékomat és készségesen készítette a paraszti rántottát. Most azonban a büntetés mértékét átmenetileg lecsökkentem. A napi összes tojásmennyiség felét pedig — amíg szükséges — nem a piacra, hanem ingyen, a bányászok részére adjuk át. Először nemigen értették, de azután beleegyeztek a vezető emberek is. Életem első, szociális intézkedése sikerült.

A politikával nem volt ilyen szerencsém. Valaki eltáplálta, hogy a gádorosi értelmiség részére valami materialista ízü előadást kellene tartani. De ehhez nem jó a környékbeli ember, mivel senki sem lehet próféta a saját hazájában. Így esett rám a választás. Messziről jöttem, egészen Szegedről — s mégiscsak én olvasok a legtöbbet, hát majd csak elbogarogok. Megijedtem, de rögtön nemet mondtam. Kénytelen voltam úgy viselkedni, mint aki biztos a dolgában. Elővigyázatosságból azért kipuhattam, hogy miféle emberek jönnek el.

A plébános úr húga a gádorosi postán telefonkapcsolással foglalkozott. Néhány héttel korábban sürgős telefonösszeköttetést kértem Szegeddel. Azt mondtam, hogy ha gyorsan megoldja, kap száz száz fehér szegfűt. Negyedórán belül jött a hívás, az ígéretet teljesítettem; Balogh Tuli megkapta a száz száz szegfűt. Anyira meghatódtam a nagyvonalúságon, hogy föl hívtam, megköszöntem és azt mondta — ha tud valamiben viszonzásképpen — szívesen segít. Igaz, hogy ő kizsárolt, de hát ez nem számít, mert én rendes fiú vagyok. Mivel akkor még a vallásérkölcse előírásai — ateiztaságom hangoztatása ellenére

— is befolyásoltak, s Tulika meg ráadásul papkisasszony; ezért nem kértem mást, csak véleményét a gádorosi értelmiségről. Pontos, komoly információt és lelkes buzditást kaptam.

Végre sor került a materialista ízü előadásra; a társadalmi formák fejlődéséről. Szépen elmondogattam a tudományomat. Addig nem is volt baj, amíg beszéltem, hanem amikor a vita következett, akkor tört ki a gyalázat. A tanítónak egy vezérszónoka volt, az igazgató. Szociáldemokrata magatartásához híven elfogadható szolidaritással fejtette ki a nézetét, valamilyen friss szocdem-brossura alapján. Még a közönség orvos sem szorongatott, pedig a kigazdák ügyvezető titkára volt. Hanem a káplán — annak ellenére, hogy a tisztelendő úr a föllépését megtiltotta — igen fogós kérdésekkel hozakodott elő. Válaszoljam meg, hogy a földbevetett búza miért és hogyan szökken szárbá; a dolgok eredeti keletkezéséről szeretne hallani... s még két-három bosszantó kérdést tett föl. Beleizzadtam, mert ehhez kevés volt az én materialista municióm. Valamit dadogtam, de leégtem a káplánnal szemben.

Először megfogadtam, hogy soha többé nem megyek vasalt nadrágosok közé! Nem haragszom rádból, de hiába, ez nem az én társadalmi kategóriám. Eljszika azonban enyhült a bánatom, mert a papkisasszony fölívott és elmondta, hogy a káplán nagyon kikapott a parókián, amiért megszegezte az utasítást. De az egész ügy feltételezéséről szeretne hallani... s még két-három bosszantó kérdést tett föl. Beleizzadtam, mert ehhez kevés volt az én materialista municióm. Valamit dadogtam, de leégtem a káplánnal szemben.

(Folytatjuk)